בית משפט לענייני משפחה בירושלים

04 נובמבר 2021

ת"ע 51544-04-18 ד. נ' האפוטרופוס הכללי ואח'

ת"ע 67917-03-19 י. ואח' נ' ד.

בפני כב' השופט פליקס גורודצקי

תובעת **מ.ד.**
ע"י ב"כ עוה"ד שמעון מאיר ביטון

נגד

נתבעים **1. ת.י.**
2. מ.ח.
3. ש.ר.
4. מ.ד.
ע"י ב"כ עוה"ד חיים מכלוף

בעניין המנוח ד.ס.

פסק דין

לפניי שני הליכים משפטיים:

ת"ע 51544-04-18 – שעניינו בקשה למתן צו קיום צוואת המנוח מר ד.ס. ז"ל (להלן: "**המנוח**") שנערכה ונחתמה ביום 16.1.2014 (להלן: "**הצוואה**") לפני שני עדים.

הבקשה הוגשה לקיום ע"י אלמנתו של המנוח הגב' מ.ד. (להלן: "**המבקשת**"), ביום 1.3.2017 בתיק ירושה מס' 40224, בפני הרשם לענייני ירושה בירושלים.

במסגרת הצוואה הוריש המנוח את מלוא עיזבונו לבנה של המבקשת מר א' (להלן: "**א**").

ת"ע 67917-03-19 – שעניינו התנגדות לבקשה למתן צו קיום צוואה שהוגשה ביום 28.3.2019 על ידי הנתבעים, 4 אחים של המנוח (להלן: "**המתנגדים**").

יוער כי ההתנגדות הוגשה במקור על ידי שני אחים נוספים, ואלה נמחקו מההליך בשל הימצאותם בהליכי פשיטת רגל.

<u>רקע עובדתי רלוונטי</u>

1. המבקשת וא' (שניהם ביחד ייקראו להלן: "**המבקשים**") התגוררו יחד עם המנוח בדירתם המשותפת של המנוח והמבקשת.

2. המנוח לא הותיר אחריו ילדים.

3. מלבד המתנגדים, למנוח היו אחים נוספים שלא נטלו חלק בהתנגדות.

4. א' הוא בנה היחיד של המבקשת.

5. המנוח נפטר ביום *** (00.00.2017).

<u>תמצית טענות המתנגדים</u>

6. המנוח לא היה כשיר לערוך את הצוואה ולא היה מסוגל להבין את טיבה ותוכנה של הצוואה בעת החתימה עליה, בשל מצבו הרפואי.

7. המנוח לא היה כשיר לחתום על הצוואה מפני שהוכרז כחסוי על ידי ביהמ"ש בתקופה בה נערכה הצוואה.

8. במועד עריכת הצוואה סבל המנוח מירידה דרסטית במצבו הקוגניטיבי.

9. בשל מצבו הפיזי והמנטלי פיתח המנוח תלות מוחלטת במבקשת.

10. תעודת הרופא שצירפה המבקשת (להלן: "**תעודת הרופא**") היא חוות דעת רפואית וכעולה ממנה במועד עריכת הצוואה היה המנוח, למצער, חולה דמנציה ולא נערכו למנוח כל הבדיקות הנדרשות.

11. עוד עולה מתעודת הרופא כי טרם הוכרז המנוח כפסול דין הוא נעדר כל יכולת שיפוט והבנה למעשיו.

12. הצוואה נעשתה מחמת השפעה בלתי הוגנת ומעורבות המבקשת.

13. א' מתמודד עם בעיות פסיכיאטריות והוא אושפז בבתי חולים לבריאות הנפש מספר פעמים. א' תקף את המנוח אינספור פעמים ונהג להתעלל בו. בגין אחת התקיפות נעצר ע"י משטרת ישראל.

14. לאור זאת העדיף המנוח לשהות מחוץ לבית ונהג לשבת לבדו במרכז המסחרי של העיר בה התגורר, כדי להימנע מקרבה לא'. פעמים רבות הגיע המנוח אל ביתה של אחת מהמתנגדים, כשהוא בוכה ומצא אצלה נחמה ומקלט והיא דיווחה לאגף הרווחה של העיר אודות האלימות כלפי המנוח מטעם א'.

15. לא פעם, כאשר התקשר המנוח אל אחד מהמתנגדים כדי לספר על אלימות מצד א', המבקשת שנהגה להאזין לשיחות הטלפון צעקה שיחדל וניתקה לו את השיחה.

16. בשנת 2014 אושפז המנוח בבית אבות סיעודי. בתקופה הרלוונטית המבקשת מידרה את המנוח מכל בני משפחתו ובכך למעשה יצרה נתק מוחלט בינו לבין אחיו.

17. לא יעלה על הדעת כי המנוח הוריש מרצונו החופשי את כל רכושו לאדם שהתעלל בו והילך עליו אימים. המבקשת היא שכפתה על המנוח לחתום על הצוואה עקב יחסי תלות/ מרות בין המנוח למבקשת ובנה והצוואה אינה מלמדת על רצונו.

<u>תמצית טענות המבקשת בתגובה להתנגדות</u>

18. אין בעצם העובדה שאדם הוכרז כחסוי, כדי לשלול ממנו את היכולת לעשות צוואה.

19. נקודת הזמן המהותית היא שעת חתימת הצוואה, דהיינו האם בשעת חתימת הצוואה הבין המצווה את משמעות הצוואה, את מהות ההוראות שנכתבו בצוואה ואת תוצאותיהן המשפטיות.

20. בתוך כך אין נפקות למצבו של המצווה בתקופה שלפני חתימת הצוואה או אחריה.

21. הנטל להוכיח כי צוואה בטלה משום שהמצווה היה חסוי או לא בריא בנפשו, רובץ לפתחו של מי שטוען זאת ועליו להוכיח את טענותיו בראיות משמעותיות וחותכות.

22. המתנגדים התעלמו מהמנוח ועל אף שהמנוח ויתר להם על חלקו בירושת הוריהם, הדבר לא הביא אותם ליצירת קשר טוב ומתמשך עם המנוח.

<u>דיון והכרעה</u>

23. לאחר עיון במלוא התשתית הראייתית, הגעתי למסקנה כי דין ההתנגדות להתקבל.

24. ההתנגדות נשענת על הטעמים שלהלן:

<u>השפעה בלתי הוגנת</u>

25. לא זו בלבד שעילת התנגדות זו לא הוכחה על ידי המתנגדים בדרך כלשהי, אלא שהיא כלל לא זכתה לפירוט עובדתי ממצה במסגרת כתב ההתנגדות.

26. כידוע, טענות הצדדים הן המשרטטות את גבולות המחלוקת **ראו: בע"מ 9391/17 (31.1.2018) [פורסם בנבו]** ורק העובדות המתוארות בגוף כתבי הטענות הן המחייבות **ראו:**

ע"א 9/86 ויין נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(4)713,722; עמ"ש 60154-01-18 י' ואח' נ' ש' ואח' (12.12.2018) [פורסם בנבו].

27. אין מחלוקת כי כתבי טענות צריכים להיות תמציתיים **ראו: ע"א 8334-03-20 ששון ואח' נ' חב' פרטית ואח' (23.4.2020) [פורסם בנבו]** ועניינים.

28. יחד עם זאת, כתבי הטענות המוגשים על ידי בעלי הדין חייבים להיות בהירים, מפורשים ומפורטים, כדי שניתן יהיה לדעת בבירור מהי חזית המחלוקת ואלו ראיות על כל צד להציג למול החזית שהוצבה מולו ו"אם שופט נדרש לזכוכית מגדלת כדי לחפש טענה בין השורות של כתבי הטענות, הדעת נותנת כי היא לא נטענה" **ראו: ת"א (מחוזי ת"א) 40614-12-16 לקסן ישראל בע"מ ואח' נ' בנק הפועלים בע"מ ואח' (11.2.2021) [פורסם בנבו]**.

29. במקרה שלפניי ביחס לעילת ההתנגדות "השפעה בלתי הוגנת" טיעוני המתנגדים התמקדו בעיקר באלימות אותה הפעיל א' כלפי המנוח **ראו: ס' 22-20, 24, 27 להתנגדות**, במצבו של א' **ראו: ס' 23 להתנגדות** ובהתנהלות המבקשת **ראו: ס' 24 להתנגדות** ולא פורטה על ידי המתנגדים מסכת עובדתית מהותית, המבססת את עילת ההתנגדות **ראו: רע"א 6774/19 אפרידר החברה לשיכון ופיתוח לישראל בע"מ נ' עיריית ראש העין (16.4.2020) [פורסם בנבו]; תלה"מ 28661-01-17 פלונית נ' פלוני (18.12.2020) [פורסם בנבו]**.

30. המתנגדים אומנם טענו "בחצי פה" כי "בשנת 2014 לערך, אושפז המנוח בבית אבות סיעודי. באותה תקופה לא יכלו המתנגדים ליצור כל קשר עמו..." **ראו: ס' 25 להתנגדות** ואולם, בשים לב לעובדה כי הצוואה נערכה בפרוס שנת 2014, דומה כי המצב המתואר בסעיף זה, ככל שהוא אכן נכון, לא קדם למועד עריכת הצוואה.

31. בנוסף, עדויות המתנגדים מלמדות כי לא התקיים התנאי של "קשרי המצווה עם אחרים" המשמש מבחן עזר לביסוס עילת התנגדות של "השפעה בלתי הוגנת" **ראו: ע"א 5185/93 היועץ המשפטי לממשלה נ' רינה מרום, פ"ד מט(1) 318** (להלן: "**הלכת מרום**"). בתוך כך:

אחות המנוח, הגב' ת.י. העידה כי המנוח התקשר אליה **ראו: פרוט' עמ' 37 ש' 1**, כל יום **ראו: פרוט' עמ' 37 ש' 19** והגיע לבקרה **ראו: פרוט' עמ' 37 ש' 24-19**.

אחות המנוח, הגב' ש.ר. העידה כי המנוח התקשר אליה וביקר אותה **ראו: פרוט' עמ' 40 ש' 15-12**.

אח המנוח, מר מ.ד. העיד כי המנוח היה בקשר עמו והוא אף ביקר את המנוח כשהיה מאושפז בבית האבות **ראו: פרוט' עמ' 44 ש' 31-27**.

32. לאור האמור, אין מנוס מקביעה כי לא הוכחה על ידי המתנגדים "השפעה בלתי הוגנת" ולהורות על דחיית עילת התנגדות זו.

<u>חוסר כשירות משפטית</u>

33. **סעיף 26 לחוק הירושה**, שעניינו "**כשרות לצוות**" קובע כי:

> **"צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה".**

34. דומה שלא יכולה להיות מחלוקת כי עניין הכשרות לצוות הוא "עניין שברפואה" וכי יש לבחון עניין שברפואה באמצעות חוות דעת רפואית **ראו: ע"א 472/81 קצין התשלומים נ' אברג'יל פ"ד לז(2) 785; רע"א (נצ') 4662-05-15 פל. נ' אבו יונס ואח' (6.5.2015) [פורסם בנבו]; רע"א 1023/16 פל. נ' מדינת ישראל – משרד הבריאות (19.6.2016) [פורסם בנבו]; ת"ע 6519-11-14 פלוני נ' אלמוני (12.9.2019) [פורסם בנבו]**.

35. מטעם זה, בהתאם להחלטות מיום 24.6.2019 ומיום 18.6.2021 מונה פרופ' *** כמומחה מטעם ביהמ"ש (להלן: "**המומחה**") והוא נתבקש לחוות דעתו בשאלת הכשירות המשפטית של המנוח לערוך את הצוואה **ראו: ע"א 15/85 מזרחי נ' רז, מא(4) 545 ; ת"ע 8333-07-15 ל. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח' (20.7.2017) [פורסם בנבו]**.

36. ביום 10.9.2020 הגיש המומחה את חוות הדעת (להלן: "**חוות הדעת**"), ממנה עולה, בין היתר, כי "במועד עריכת הצוואה המנוח לא היה בעל כשירות משפטית לבצע פעולות משפטיות".

37. המבקשים לא השלימו עם מסקנת המומחה ולאחר הפניית שאלות הבהרה למומחה, הגישו בקשה לפסילת חוות הדעת, בטענה לפיה המומחה לא עיין בתעודת הרופא שנערכה על ידי ד"ר ר' כחודש וחצי לפני עריכת הצוואה (ביום 1.12.2013), לבקשת עורכת הדין שערכה את הצוואה (להלן: "**עורכת הצוואה**").

38. הבקשה לפסילת חוות הדעת נדחתה בהחלטה מיום 10.1.2021 (להלן: "**ההחלטה**") בה נקבע, בין היתר, כדלהלן:

> *"49. סבורני כי במקרה שלפני הכרעה בשאלות כשירות המנוח תעשה על בסיס חוות הדעת בצירוף הראיות הנוספות המצויות בתיק, לרבות המסמך הרפואי כאשר על אף הפסיקה לפיה מומחה מטעם בית המשפט ככלל לא אמור להיחקר על חוות דעת **ראו: בג"ץ 5352/18 פלוני נ' ביה"ד הרבני הגדול ירושלים לרבות הנהלת ביה"ד (13.8.18) [פורסם בנבו]** יתאפשר למבקשים לחקור את המומחה ככל שיבקשו זאת.*
>
> *50. כידוע, "על אף כי חוות הדעת מהווה חלק חשוב ומשמעותי של מסכת הראיות שבפני בית המשפט, ולרוב על בסיסה תגובש תמונת המצב, יתחשב בית המשפט בבואו להכריע בסוגיות כאמור, גם בראיות נוספות אשר הובאו בפניו, באמות המידה שהותוו בחקיקה ובפסיקה" **ראו: תמ"ש (אילת) 1724/00 ק.ד. נ' ק.י. (20.3.08) [פורסם בנבו]; ת"ע 4960/07 מ.ו.פ. נ' האפוטרופוס הכללי - חיפה ואח' (8.5.14) [פורסם בנבו]**".*
>
> **ראו: ס' 50-49 להחלטה.**

39. המבקשים הודיעו כי לא יערערו על ההחלטה ויפעלו כאמור **בסעיפים 50-49 להחלטה.**

40. בהודעה נוספת הודיעו המבקשים כי הם מוותרים על חקירת המומחה.

41. לוויתור על חקירת המומחה ויש משמעות ראייתית **ראו: עמ"ש 18465-11-20 ש' נ' ש' (8.3.2021) [פורסם בנבו]**.

42. **בת"א (מחוזי ת"א) 1727/02 דיויד ל. מאסי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ (2.10.2005) [פורסם בנבו]** נקבע כי ויתור על חקירת מומחה משמעו שאין חולקים על האמור בחוות דעתו **ראו גם: עמ"ש 1820-03-19 (12.5.2019) [פורסם בנבו]; עמ"ש 50188-02-17 (8.6.2018) [פורסם בנבו]**.

43. יחד עם זאת, חוות דעת מומחה היא בגדר המלצה בלבד וההכרעה הסופית הינה לעולם בידי בית המשפט **ראו: בע"מ 27/07 פלוני נ' פלונית (1.5.2006) [פורסם בנבו]; בע"מ 5579/07 פלונית נ' פלוני (7.8.2007) [פורסם בנבו]; בע"מ 3329/08 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה (18.6.2008) [פורסם בנבו]**.

44. בנוסף, חוות הדעת אינה חזות הכל והיא מהווה רק חלק ממכלול הראיות המונחות בפני בית המשפט **ראו: ת"ע (ירושלים) 40700/09 ט.ל. נ' י.ע. (26.6.2012) [פורסם בנבו]**.

45. על יסוד הלכות אלה ועל יסוד האמור **בס' 49-50 להחלטה**, בחנתי תשתית ראייתית נוספת **ראו: ת"ע 15863-08-19 (11.8.2021) [פורסם בנבו]**, אשר הסתכמה בתעודת רופא **ראו: נספח 3 לתיק המוצגים של המבקשים**, עדותה של ד"ר ר' ומסמכים רפואיים נוספים **ראו: נספח 4 לתיק המוצגים של המבקשים**.

46. עיון בתשתית הראייתית הנוספת מוביל למסקנה כי אין בה כדי לסתור את מסקנת המומחה בחוות הדעת.

כך למשל, צוין בתעודת הרופא כי "התעוררה שאלה לגבי צלילות דעתו של הנבדק, מידת הבנתו את משמעות מעשיו ומסוגלותו לקבל החלטות לגבי רכושו ולחתום על הצוואה – זאת

מאחר ונצפתה ירידה קוגניטיבית שהחלה לפני 4-5 שנים כתוצאה מאירועים וסקולאריים שגרמו ל-Vascular Dementia". קביעה זו אושרה על ידי ד"ר ר' בעדותה **ראו: פרוט' עמ' 10 ש' 23-20** ואף הוסברה על ידה. לפי ההסבר שניתן, מצבו הקוגניטיבי של המנוח התאפיין בתנודתיות **ראו: פרוט' עמ' 13 ש' 33-31** ובמצב דברים זה לא ניתן לדעת מה היה מצבו הקוגניטיבי בעת עריכת הצוואה.

כך למשל, צוין בתעודת הרופא כי התמצאות בזמן של המנוח הייתה פגועה והוא "ידע איזה חג מתקרב אך לא ידע איזה יום אנחנו בשבוע".

כמו כן במהלך שמיעת עדותה של ד"ר ר' התברר כי היא כלל לא ידעה כי במועד ביצוע הבדיקה, מונה למנוח אפוטרופוס **ראו: פרוט' עמ' 9 ש' 32-29, עמ' 10 ש' 8-7**.

בנוסף במהלך שמיעת עדותה של ד"ר ר' התברר כי היא ביקשה לקבל חוות דעת מטעם רופא אחר **ראו: פרוט' עמ' 8 ש' 19, עמ' 9 ש' 14** ולא ברורה מידת תרומתו של הרופא האחר למסקנתה של ד"ר ר'.

עוד התברר במהלך שמיעת עדותה של ד"ר ר' כי מבחינתה קיימת הבחנה ברורה בין תעודת רופא לבין חוות דעת **ראו: פרוט' עמ' 8 ש' 25**, כאשר ההבחנה באה לידי ביטוי בכך שבחוות דעת הדברים נרשמים "בפרטי פרטים", בעוד שבתעודת רופא לא כל דבר נרשם **ראו: פרוט' עמ' 9 ש' 15-14**. בהזדמנות זו הודתה ד"ר ר' בהגינותה כי היא לא נוהגת כך היום **ראו: פרוט' עמ' 9 ש' 15**.

במהלך שמיעת עדותה של ד"ר ר' התברר כי לא נערכה על ידה "בדיקת מוקה" שיתכן והיה מקום לעשותה **ראו: פרוט' עמ' 11 ש' 34-33**.

47. המסקנה המתבקשת היא כי אין בתעודת הרופא ובעדותה של ד"ר ר', ודאי לא במכתב שהפנתה לבית המשפט בו חלקה על מסקנות המומחה **ראו: ס' 14 לסיכומי המבקשת**, כדי לכרסם ממסקנת המומחה בחוות הדעת, לגביה נפסק באופן עקבי כי:

"משממנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית המשפט נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט יאמץ ממצאיו של המומחה אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות זאת. אכן עד מומחה כמוהו ככל עד - שקילת אמינותו מסורה לבית משפט ואין בעובדת היותו מומחה כדי להגביל שקול דעתו של בית המשפט. אך כאמור לא ייטה בית המשפט לסטות מחוות דעתו של המומחה בהעדר נימוקים כבדי משקל שיניעוהו לעשות כן".

ראו: ע"א 293/88 חברת יצחק ניימן להשכרה נ' מונטי רבי (31.12.1988) [פורסם בנבו]; **ת"א (מחוזי חיפה) 52051-12-13 עובד ואח' נ' לונדון ואח' (17.2.2021) [פורסם בנבו] ורבים אחרים**.

48. עיון במסמכים רפואיים נוספים מחזק את מסקנת המומחה.

כך, למשל, במסמך רפואי מטעם קופת החולים "***" מיום 1.8.2012 – כשנה וחצי לפני עריכת הצוואה - צוין כי המנוח אובחן כסובל מדמנציה וסולרית וממחלת אלצהיימר ו"מוסר על שמיעת קולות לא ברורים המדברים אליו" **ראו: נספח 4 לתיק המוצגים של המבקשים**.

49. בסיכומים ביקשה המבקשת להסתמך על פסק דין שניתן על ידי במסגרת **ת"ע 59653-12-14 (1.9.2019) [פורסם בנבו]** (להלן: "**ת"ע 59653-12-14**"), בו דחיתי את מסקנות מומחה בחוות דעתו. יש מקום לערוך הבחנה בין שני המקרים ולו משום שבת"ע 59653-12-14 – בשונה ממקרה הנוכחי – המומחה זומן לחקירה והבהיר בעדותו, בין היתר, כי היה לו מידע חסר ביחס לתקופה הרלוונטית לעריכת הצוואה **ראו: ס' 42 לת"ע 59653-12-14**. מטעם זה ומטעמים נוספים המפורטים בת"ע 59653-12-14 לא התקבלו מסקנות המומחה בחוות דעתו.

50. בסיכומים ביקשה התובעת להישען על תסקיר עו"ס מיום 9.1.2014 שהוגש לתיק א"פ 12670-11-12 (להלן: "**התסקיר**") ואשר נערך 7 ימים לפני עריכת הצוואה. התסקיר התקבל לתיק זה כראיה במהלך דיון שהתקיים ביום 11.7.2021, על אף שהוגש באיחור **ראו: פרוט' עמ' 7**.

51. המתנגדים לא ביקשו לחקור את העו"ס, חרף האפשרות שהוענקה להם. יחד עם זאת, לא מצאתי כי יש בתסקיר מידע שיש בו כדי לסייע למבקשת.

ראשית, התסקיר נערך "...לבדיקת הצורך במינוי אפוטרופוס לגוף ולרכוש..." למנוח **ראו: עמ' 1 לתסקיר**. לפיכך, התכלית של התסקיר אינה נוגעת לכשירות המנוח לערוך צוואה.

שנית, על אף שנמצא על ידי העו"ס כי מצבו של המנוח "...השתפר באופן כללי. הוא נראה יותר חיוני. היה שותף פעיל בשיחה..." וכי "...חל שיפור ניכר במצבו..." **ראו: ס' 2 לתסקיר**, בסופו של דבר המליצה העו"ס על מינוי אפוטרופוס למנוח, לא לפני שהגיעה למסקנה כי מצבו של המנוח "...גבולי ביחס לעניין מינוי אפוטרופוס... " וכי המנוח "...זקוק לאפוטרופוס מכיוון שאינו יכול לטפל בענייניו בעצמו..."", "...מכיוון ש"מבחינה קוגניטיבית מתקשה בביצוע פעולות חשבון בסיסיות..." **ראו: עמ' 3 לתסקיר**.

52. כידוע, עצם מינוי אפוטרופוס לאדם שאינו קטין ושלא הוכרז כפסול דין, איננו שולל את כשרותו המשפטית **ראו: רע"א 6397/04 אלעבסי נ' עמותת א.ל.ע.ד. אל עיר דוד, (6.12.2009) [פורסם בנבו]; ע"א 3354/18 (23.2.2020) [פורסם בנבו]**.

53. יחד עם זאת, במקרה שלפניי מצאתי כי מסקנות העו"ס בתסקיר תומכות במסקנות המומחה בחוות הדעת בכל הנוגע לכשירות המנוח ולמצער אינן סותרות את מסקנות המומחה בחוות הדעת.

54. לאור כל אלה, בשים לב לקביעת המומחה בחוות הדעת, כאשר זו לא נסתרה על ידי המבקשים, המסקנה היא כי המנוח לא היה כשיר לחתום על הצוואה במועד בו היא נחתמה.

<u>מעורבות המבקשת בעריכת הצוואה</u>

55. על אף שהמתנגדים לא טענו באופן מפורש כי יש לבטל את הצוואה מחמת מעורבות בעריכתה, ניתן להידרש לטענה זו מכוח הלכת מרום, לפיה מעורבות בעריכת הצוואה משמשת מבחן עזר

לקביעת השפעה בלתי הוגנת **ראו: ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח' (27.4.2021) [פורסם בנבו]**.

56. במילים אחרות, גם אם לא הוכחו כל מבחני העזר על פי הלכת מרום, וכפועל יוצא לא הוכחה השפעה בלתי הוגנת, עדיין ניתן לפסול צוואה מחמת מעורבות בעריכתה, ככל שמעורבות זו הוכחה, וזאת מכוח ס' **סעיף 35 לחוק הירושה** הקובע כי:

> **"הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה".**

57. תכליתו של **סעיף 35 לחוק הירושה** היא לשמור על האוטונומיה של המנוח **ראו: בע"מ 384/19 (5.6.2019) [פורסם בנבו]**. לא מצאתי כי במקרה שלפניי, כי האוטונומיה של המנוח נשמרה כנדרש.

58. עורכת הצוואה העידה כי בפעם הראשונה שהמנוח הגיע אליה, טיוטת הצוואה כבר הייתה במחשב **ראו: פרוט' עמ' 18 ש' 14, עמ' 20 ש' 25, ש' 29, עמ' 22 ש' 20-21** והיא הסבירה לו כי זה מסמך שהיא ערכה **ראו: פרוט' עמ' 18 ש' 15**.

59. עוד העידה עורכת הצוואה כי המבקשת היא זו שהביאה לה את המסמכים והיא זו שביקשה לערוך את הצוואה **ראו: פרוט' עמ' 21 ש' 19-12**.

60. כן העידה עורכת הצוואה כי המבקשת היא זו אשר הביאה לה את פרטיו של א' לצורך עריכת הצוואה **ראו: פרוט' עמ' 24 ש' 24-23**.

61. פועלה של המבקשת לצד מצבו הקוגניטיבי של המשיב, מלמדת על מעורבות ממשית בעריכת הצוואה.

62. לאור האמור, אני קובע כי הצוואה נערכה אגב מעורבות המבקשת בעריכתה ודין הצוואה להתבטל גם מטעם זה.

63. התוצאה היא כי ההתנגדות מתקבלת ואני מורה על ביטול הצוואה.

64. לאור התוצאה, המבקשים יישאו בהוצאות המתנגדים בסך של 70,000 ₪.

65. אני מתיר את פרסום פסק הדין, לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ט חשוון תשפ"ב, 04 נובמבר 2021, בהעדר הצדדים.

פליקס גורודצקי, שופט